

УДК 167/168+811.161.2

DOI: 10.32342/2523-4463-2021-2-22-14

Н.І. ПАЛАМАР,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ПОХВАЛА ЯК ПРЕДМЕТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті розглянуто особливості явища *похвала* як предмета досліджень різних дисциплін; проаналізовано зв'язок похвали з філософією, психологією, соціологією, лінгвістикою, прагматикою; детально розглянуто такі розділи психології, як *педагогічне, соціальне та психологічне управління* і вплив похвали на них; визначено *лінгвістичний* характер похвали в німецькій та українській мовах; здійснено висновок щодо комплексного аналізу явища *похвала* в галузі прагматики, генології та лінгвістики тексту.

На сучасному етапі розвиток та зміни в мові часто стають об'єктом міждисциплінарних досліджень. Це стосується і похвали. Її розглядали як явище філософії, в межах якої у похвалі вбачали безпосередню проєкцію добра та визначали її як природну здатність до здійснення характеристики об'єкта зацікавлення. Похвалу як психологічне явище визначають у вигляді інформації про слушність здійсненого вчинку і позитивної оцінки. Похвала втілює вагомий елемент психології – мотивацію, що постає як спонукальний елемент до дій. У статті розглянуто похвалу з лінгвістичного погляду у вигляді щирого схвалення, висловлення позитивного ставлення до адресата, його дій, учинків, особистісних характеристик (думок, якостей), предметів та речей, що належать до кола зацікавлень або діяльності адресата з метою психологічно-емоційного впливу на адресата і його стимулювання до подальшої діяльності в цьому руслі.

Мета пропонованої статті полягає в комплексному підході та аналізі похвали задля визначення парадигми дослідження. Відповідно, завданнями статті є: розгляд похвали як предмета різних дисциплін; аналіз зв'язку похвали з філософією, психологією, соціологією та прагматикою; визначення значення теорії мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів та лінгвістики тексту для досліджуваного явища. У дослідженні використано такі методи: *синтез-аналіз*, що сприяв пізнанню та усвідомленню явища *похвала* в розмаїтті його проявів у різних науках; *описовий аналіз* дозволив дати характеристику похвалі в кожній з розглянутих дисциплін.

У контексті нашого дослідження цікавим є вивчення похвали з погляду лінгвістики та прагматики. Аналіз попередніх досліджень цього явища в інших мовах дав змогу зробити висновок про те, що похвала може бути виражена мовленнєвим актом або ж мовленнєвим жанром, чи навіть представлена типом тексту. Відповідно, така багатогранність похвали зумовлює її комплексний, багатоаспектний аналіз з використанням двох підходів – лінгвопрагматичного та риторико-стилістичного.

Ключові слова: похвала, аксіологія, генологія, соціологія, філософія, психологія, мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр, тип тексту.

В статье рассмотрены особенности явления *похвала* как предмета исследований разных дисциплин; проанализирована связь похвалы с философией, психологией, социологией и языкознанием; подробно рассмотрены такие разделы психологии, как *педагогическое, социальное и психологическое управление* и влияние похвалы на них; определен лингвистичный характер похвалы в немецком и украинском языках; сделан вывод о комплексном анализе явления *похвала* в области прагматики, генологии и лингвистики текста.

Ключевые слова: похвала, аксиология, генология, социология, философия, психология, речевой акт, речевой жанр, тип текста.

Вивчення складного та багатогранного явища похвали потребує зважування різних підходів до його осмислення. Особливості когнітивних процесів людської свідомості стали предметами вивчення багатьох гуманітарних дисциплін, зокрема філософії, психології та соціології. У межах філософії тема похвали проходить в контексті питань про добро і зло, взаємовідносини людини і світу, що були предметом дискусій ще з античних часів. Психологія розглядає особливості та закономірності людської поведінки, мислення, станів і якостей людини. У пропонованій роботі похвалу розглянуто як передовсім лінгвістичне поняття у рамках прагмалінгвістики та лінгвістики тексту. Кожна із зазначених дисциплін розширює і збагачує дослідження і загалом являє собою єдиний комплекс наук. Саме це і зумовило необхідність короткого аналізу проблеми похвали з погляду зазначених наук. Отже, мета пропонованої статті полягає у комплексному підході та аналізі похвали задля визначення парадигми дослідження. Відповідно, завданнями статті є: розгляд похвали як предмета різних дисциплін; аналіз зв'язку похвали з філософією, психологією, соціологією та прагматикою; визначення значення теорії мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів та лінгвістики тексту для досліджуваного явища. У дослідженні використано такі методи: *синтез-аналіз*, що сприяв пізнанню та усвідомленню явища *похвала* в розмаїтті його проявів у різних науках; *описовий аналіз* дозволив дати характеристику похвали в кожній із зазначених дисциплін.

Зв'язок філософії з поняттям *похвала* простежити нескладно. Для реалізації похвали необхідний насамперед об'єкт, який варто охарактеризувати відповідно до загальних оцінних етичних категорій «добра» і «зла». Речі, поняття, дії, зараховані до категорії «добра», заслуговують на похвалу. Що належить до категорії «добра», а що – до «зла»? Визначення цих понять, їхні характеристики – одне з питань філософії, яке спричиняло дискусії з давніх-давен.

Першим, хто висунув питання концепту «добра», став Аристотель. Учений об'єднав у цьому понятті все, що має цінність, те, що можна похвалити, і все, що загалом можливе [Аристотель, 2000, с. 200–202]. Визначення природи добра й зла в історії етики було дискусійним і для філософів-матеріалістів, і для філософів-ідеалістів. Матеріалістична тенденція пов'язує згадувані поняття з людськими потребами й інтересами, потребами природи або бажаннями та прагненнями людей (натуралістична філософія), з насолодою чи стражданнями, щастям або нещастям (представники гедонізму й евідемонізму), реальним соціальним значенням дій індивідуумів для їхнього життя [Губський, 2009, с. 113].

На думку окремих вчених, вчинки людей потрібно характеризувати лише за їхніми мотивами (представники інтуїтивізму та екзистенціалізму), інших (прихильники утилітаризму, прагматизму) – за наслідками, третіх (ідеалісти) – за визначеною метою. Філософи-марксистичні дотримуються погляду, що для правильної характеристики вчинка, згідно з категоріями «добро» та «зло», необхідно з'ясувати і мотиви особи, сукупність міркувань, які спонукали її до дії, і саму дію, проаналізувати всі обставини вчинку, виявити його місце у системі поведінки особи. Важливими є своєрідність самої особи, її соціальний досвід, життєвий шлях, психічні особливості, а також засоби, за допомогою яких здійснювався вчинок (чесні, дозволені чи нечесні). Лише всі ці чинники у поєднанні дають змогу не лише правильно й об'єктивно проаналізувати моральність особи, а й вплинути на поведінку інших людей [Губський, 2009, с. 367].

Український філософ Ф. Прокопович, розглядаючи питання суті добра, виокремлює кілька його категорій. По-перше, добро поділяють на добре або нестворене добро, яким є лише Бог, і добро, залежне від іншого, або створене, яким є всі речі. Учений вирізняє добро метафізичне чи відповідність, що означає досконалість узагалі, й відповідає всім речам без відношення до інших; фізичне – те, яке відповідає кожній природі, наприклад, природні здатності й афекти; і, зрештою, моральне або етичне – воно відповідає людині, є бажаним для неї [Прокопович, 2005, с. 510].

Питання стосовно цих категорій виникають і сьогодні, але для нашого дослідження вагоме сприйняття добра і зла в мовленні, зокрема його суб'єктивне сприйняття індивідуумом. Оцінювання ґрунтується на засадах загальнолюдських та індивідуальних уявлень про добро і зло, які завдяки емоціям, амбіціям можуть бути відмінними. Оскільки будь-яке пізнання супроводжується соціальною позицією, світоглядом, рівнем культури, інтелектуаль-

ним і моральним розвитком людини, то необхідну умову її правильної оцінки становить урахування мотивів, засобів, цілей та умов дії, місця в системі поведінки особистості. Проекцію категорій «добро» і «зло» на похвалу розглядають у межах конкретної ситуації, осіб мовця й адресата, їхніх особливостей та намірів.

Для реалізації похвали як мовленнєвої дії важливі певні психічні процеси людини, які допомагають їй пізнати й охарактеризувати об'єкт уваги. Це відчуття, сприйняття, мислення, уявлення тощо. Перед початком і в процесі висловлення похвали мовець перебуває у відповідному психічному стані: його переповнюють емоції та почуття, в які занурив його об'єкт уваги своїми особливостями. Реалізувати похвалу у своєрідний, властивий лише конкретному мовцю, спосіб, дають змогу людські якості, наприклад, спрямованість, здатність до дій, характер, темперамент тощо.

Великий психологічний словник визначає поняття *похвала* як щире схвалення, що потрібно розуміти як інформацію стосовно правильності здійсненого вчинку і його позитивної оцінки [Мещерякова, Зинченко, 2003, с. 433]. Тоді коли в комунікативній ситуації хто-небудь схвалює, зауважує або нагороджує іншого (інших) за добру роботу чи досягнення позитивних результатів, висловлює твердження, у яких передбачено можливість винагороди (які характеризують визнання за позитивні досягнення), констатує чудову якість роботи іншої людини, – йдеться про похвалу. Значущий і той факт, що похвала впливає на поведінку людини, служить вагомим стимулом, заохоченням до подальшої діяльності. Вона широко використовується й ефективна в будь-якому віці: від дошкільного до зрілого [Баклицький, 2008, с. 302].

Дослідження та практичне застосування похвали простежуємо у кількох розділах психології, зокрема *педагогічній* (головні функції якої – виховання та навчання), *соціальной* (проблеми полягають у закономірностях спілкування та взаємодії людей, створенні групової атмосфери, сприйнятті людини людиною, становищі особистості в групі, стосунках між членами сім'ї) та *психології управління* (вона має на меті розв'язання проблем управління діяльністю організації та її працівниками на різних рівнях з метою досягнення позитивних результатів у суспільному житті) [Варій, 2009 с. 73]. Попри різні завдання та галузі діяльності, всіх їх об'єднує застосування у власній практиці похвали. Зумовлює це явище *мотивація*, сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її початок, спрямованість і активність [Ліфарєва, 2003, с. 168]. Більшість людей спрямовано рухаються в соціальному просторі та часі. До руху й активності їх спонукають визначені потреби, цілі, інші чинники. Однак не кожна мета, постаючи перед людиною, стає тим, що підштовхує до дії. Лише мета, яка має для людини привабливість, може впродовж певного відтинку життя спрямовувати її психічну активність. У людини з'являється сильна внутрішня потреба в дії, могутнє спонукання, що підштовхує її до відповідного вчинку [Варій, 2009, с. 505]. Отже, дії людини зумовлені низкою мотивів, підґрунтя яких становить потреба як рушійна сила розвитку особистості та її активності. Власне, похвала і постає одним зі спонукальних елементів до дій, тим, що приваблює, і заради чого людина здатна на певний вчинок. У педагогічній психології вона позитивно впливає на процес виховання та навчання, стимулює до покращання результатів і успіхів. Окрім того, вона формує особистість, її емоційну стабільність, самооцінку, надає впевненості й оптимізму. Похвала в межах соціальної психології – це інструмент, за допомогою якого формуються позитивні стосунки, позитивна атмосфера між людьми у різних сферах. Знаряддя позитивного впливу та стимулу є похвала і в психології управління, що покращує результати та успіхи праці.

Отже, формування похвали ґрунтується на значних психоемоційних засадах, природою закладених у людині. Вагомий елемент похвали – стимул. Мотивація у похвалі належить до спонукальних інструментів психології. Від психологічних особливостей людини залежить спосіб реалізації похвали. Вона допомагає у сфері освіти й виховання, формує міжособистісні стосунки та сприяє покращанню результатів праці у суспільному житті.

Водночас із дослідженнями в галузях філософії та психології похвалу вивчають і в мовознавстві. Лінгвістичний характер похвали формує основу пропонованої роботи, адже об'єкт дослідження реалізуємо передовсім за допомогою конкретних мовних засобів. Мовознавчі розвідки похвали простежуємо у багатьох вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, які розглядали її в різних аспектах і сферах реалізації.

Явище *похвала* широко застосовують і в повсякденній комунікації. Для адекватного розуміння цього поняття варто звернутися до лексикографічних джерел обох досліджуваних мов. Німецький іменник *das Lob* – *похвала* тлумачні словники визначають як «positive Reaktion auf eine Leistung, eine Tat; Worte der Anerkennung» [Götz, Heasch, Wellman, 1993, с. 629]; «aner kennend geäußerte, positive Beurteilung, die man jmdm, seinem Tun, Verhalten o. Ä. zuteil werden lässt» [Duden, 2005, с. 975]. Українське *похвала* Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає як «гарний, доброзичливий відзив про кого-, що-небудь; схвалення» [Бусел, 2009, с. 908]. Згідно з наведеними тлумаченнями доходимо висновку про схожість у розумінні поняття *похвала* німецькою й українською лінгвокультурами.

Похвала відображає комунікативну дію, реалізує вербальний вплив на адресата відповідної ситуації. Вивчення можливостей такого впливу на учасників комунікативного процесу найефективніше відображено у рамках прагматичного підходу, що дає змогу спостерігати похвалу в ситуації «*мовець (суб'єкт) – слухач (об'єкт)*». Відповідно до цього підходу багато науковців і аналізують похвалу, визначаючи її як *мовленнєвий акт* – елементарну одиницю мовлення, ключове поняття лінгвопрагматики, беручи за теоретичну основу праці основоположників теорії мовленнєвих актів Дж. Остіна, Дж. Серля, Дж. Ліча, П. Стросона та ін. [Иссерс, 2008; Егорова, 2007; Серебрякова, 2001; Бесонова, 2003; Бігунова, 2007; Горянова, 2010; Кузе, 2009]. Інші вчені розглядають похвалу більш складним та розгорнутим поняттям, що вперше ввів у лінгвістику М. Бахтін – це *мовленнєвий жанр*, який складається зазвичай із кількох мовленнєвих актів [Шмелёва, 2007; Дьячкова, 1998; Федосюк, 1997; Волынкіна, 2009; Орлова, 2009; Хорешко, 2005]. Статус похвали, щоправда, лише в німецькій мові, намагалися визначити також з погляду лінгвістики тексту, взявши до уваги тексти похвальних промов. Похвалу в такій формі досліджували як *тип тексту* [Zimmermann, 1993; Zink, 2013].

Поняття похвали об'єднує багато концептів, і особливе місце серед них належить оцінці. Під нею розуміють універсальну мовну категорію, суть якої полягає у відображенні в мові ціннісного ставлення суб'єкта до об'єкта дійсності [Егорова, 2007 с. 5]. Відповідно дослідники визначили лінгвістичний статус похвали як оцінного висловлювання [Клочко, 2003, с. 25], а прагматичний – як оцінного мовленнєвого акту [Бесонова, 2003, с. 13; Duden, 2003, с. 138–143] або ж оцінного мовленнєвого жанру [Дьячкова, 1998, с. 45; Лещинська, 2008, с. 134]. Позитивну оцінку як моральну категорію на оцінній шкалі зробила об'єктом аналізу Ф. Моїсєєва [Моїсєєва, 2003, с. 186–189].

Учені провели паралелі між похвалою та близьким до неї явищем – *схваленням*. У міжособистісних відносинах схвалення можна визначити як певну позицію, що виражає позитивне ставлення до іншої людини та складається: 1) з позитивної оцінки особистості, її якостей, учинків чи думок; 2) об'єктивності висловлювання; 3) готовності вислухати і зрозуміти співрозмовника. Однією з найпоширеніших мовленнєвих стратегій, що виражають схвалення і застосовуються в україномовній та німецькомовній культурах, постає похвала [Клочко, 2003, с. 18]. Дослідниця І. Дячкова зіставила поняття «похвала» і «схвалення», окресливши між ними єдиний диференційний критерій – статусні характеристики мовців: у похвалі мовець переважно соціально вищий за адресата або ж рівний з ним; спрямованість схвалення можлива і «знизу-вверх». У ситуаціях, де співрозмовники рівні за статусом, неможливо відрізнити похвалу та схвалення. У зв'язку з цим вчена використовує обидва поняття синонімічно, акцентуючи на тому, що для похвали характерні саме ті образи автора й адресата, в яких нейтралізується відмінність схвалення і похвали [13, с. 20]. Об'єднує ці два поняття в назву «похвала» М. Федосюк [Федосюк, 1997, с. 151], а Н. Бігунова [Бігунова, 2007, с. 118] та Н. Орлова [Орлова, 2009, с. 123] їх розмежовують, розглядаючи схвалення як установку, ставлення мовця, а похвалу – як мовленнєву дію, виконвану з метою схвалення. Дотримуючись думки І. Дячкової та М. Федосюка, ми застосовуємо ці поняття синонімічно, оскільки для нашого дослідження їхнє розмежування не має суттєвої вагомості.

Основою похвали як мовленнєвого акту, згідно з О. Егоровою, є емоційність. Висловлюючи похвалу, мовець має на меті передати певну думку, і передовсім апелює до емоцій та почуттів об'єкта впливу. Дослідниця наголошує, що аналізувати висловлювання з компліментарною спрямованістю потрібно не лише на лінгвістичному матеріалі, а й обов'язково враховувати широкий психологічний аспект [Егорова, 2007, с. 6–10]. Як на засобі емоцій-

ного впливу на адресата зосередив увагу на похвалі М. Федосюк, визначивши той факт, що емоційний вплив є вторинним та опосередкованим результатом висловлювання. Науковець виокремив не лише семантичні, а й прагматичні та стилістичні засоби емоційного впливу на адресата [Федосюк, 1997, с. 153].

Механізми впливу на адресата в акті комунікації реалізують за допомогою мовленнєвих стратегій. Успіх комунікації загалом залежить від правильного вибору стратегії адресатом та її співвіднесенням з його комунікативними намірами. Відповідні стратегії, тактики похвали як мовленнєвий акт вирізняли О. Іссерс [Іссерс, 2008, с. 179], З. Галімова [Галімова, 2009, с. 3–28], Н. Горяїнова [Горяїнова, 2010, с. 47–53], О. Хорешко [Хорешко, 2005, с. 6–9], акцентуючи на тому, що висловлювання похвали використовують у мовленнєвій ситуації переважно з метою забезпечити адекватний, з погляду мовця, розвиток мовленнєвої ситуації, зокрема й для встановлення мовленнєвого контакту та для нейтралізації агресивних мовленнєвих проявів співрозмовника [Горяїнова, 2010, с. 52–53]. У цьому висновку можна сумніватися, оскільки мета похвали – передати адресатові інформацію, тобто значення елементів, із яких складається повідомлення, а інтенція встановлення контакту і його підтримка властиві компліменту [Винокур, 1993, с. 130].

Аналізувалися такі аспекти в явищі *похвала*: І. Дячкова [Дячкова, 1998, с. 91], Л. Клочко [Клочко, с. 136], Л. Гусева [Гусева, 2011, с. 4] вивчили засоби реалізації й соціокультурний аспект похвали; Р. Серебрякова [Серебрякова, 2001, с. 5] – національну специфіку; С. Волинкіна [Волинкіна, 2009, с. 15–17] – часовий простір, окресливши часову обумовленість похвали якостями її об'єкта. Ілокутивній функції *МА похвала* присвятили дослідження Н. Бігунова [Бігунова, 2007, с. 13] та І. Бессонова [Бессонова, 2003, с. 3–25], розглянувши також їхні лексико-семантичні, структурні й інтонаційні особливості (останні лише – Н. Бігунова).

Дослідники пропонують різні аспекти аналізу похвали, у яких вони відображають суть аналізованого явища. Ми ж розглядаємо *похвалу* як щире схвалення, висловлення позитивного ставлення до адресата, його дій, учинків, особистісних характеристик, речей та предметів, які належать до кола його зацікавлень чи діяльності, що має на меті психологічно-емоційно вплинути на адресата і стимулювати його до подальшої діяльності в цьому руслі. Аналіз праць засвідчив: дотепер відсутній одностайний погляд на лінгвістичну природу похвали, і різні автори подають відмінні твердження стосовно неї (скажімо, похвала – мовленнєвий акт [Клочко, 2003; Серебрякова, 2001]; похвала – мовленнєвий жанр [Дячкова, 1998; Волинкіна, 2009]; похвала – тип тексту [Zimmermann, 1993; Кузе, 2013]). Стосовно останнього зазначимо: характеристику похвали в українській мові в межах лінгвістики тексту на матеріалі промов в українській мові досі не здійснено. Тому комплексний розгляд похвали як мовленнєвого акту та мовленнєвого жанру в межах прагматики, а також як типу тексту в межах лінгвістики тексту на матеріалі німецької й української мов актуальний та необхідний для чіткого визначення прагматичного статусу похвали.

Список використаної літератури

- Аристотель (2000). *Риторика. Поэтика*. Москва: Лабиринт.
- Баклицький, І. (2008). *Психологія праці* (2-ге вид.). Київ: Знання.
- Бессонова, І. (2003). *Речевые акты похвалы и порицания собеседника в диалогическом дискурсе современного немецкого языка*. (Дисс. канд. филол. наук). Тамбовский государственный университет им. Г.Р. Державина, Тамбов.
- Бігунова, Н. (2007). Рівнева структура мовленнєвих актів похвали і схвалення. *Вісник Житомирського державного університету. ім. І. Франка. Філологічні науки*, 32, 117–119.
- Бусел, В. (Ред.) (2009). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Ірпінь: Перун.
- Варій, М. (2009). *Психологія*. Київ: Центр учбової літератури.
- Винокур, Т. (1993). *Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения*. Москва: Наука.
- Волинкіна, С. (2009). *Речевые жанры похвалы и комплимента в бытовой сфере общения и коммуникативной среде телевизионного ток-шоу*. (Дисс. канд. филол. наук). Сибирский федеральный университет, Красноярск.

Галимова, З. (2009). *Тактики комплимента и похвалы в конструировании «положительного образа» женщины-собеседницы*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук). Удмуртский государственный университет, Ижевск.

Горяинова, Н. (2010). *Стратегии и тактики речевого поведения с применением высказываний похвалы и одобрения*. (Дисс. канд. филол. наук). Ставропольский государственный университет. Ставрополь.

Губский, Е.Ф. (2009). *Философский энциклопедический словарь*. Москва: ИНФРА-М.

Гусева, Л.П. (2008). Некоторые свойства одобрительных высказываний и средства их выражения. З.А. Заврумов (Ред.), *Университетские чтения – 2008: материалы научно-методических чтений Пятигорского государственного лингвистического университета* (с. 221-224). Пятигорск: Издательство ПГЛУ.

Дьячкова, И. (1998). Похвала и порицание как речевые жанры (прагматический анализ). *Вестник Омского государственного университета*, 3, 55–58.

Егорова, О. (2007). *Регулятивный речевой акт в разноструктурных языках: на материале русского, английского и чувашского языков*. (Дисс. канд. филол. наук). Чувашский государственный университет им. И.Н. Ульянова, Чебоксары.

Иссерс, О. (2008). *Коммуникативные стратегии и тактики русской речи*. Омск: Издательство ЛКИ.

Клочко, Л. (2000). Похвала как оценочное высказывание в английском языке. *Вестник Международного славянского университета. Серия: Филология*, 4 (3), 50–53.

Клочко, Л. (2003). *Высказывания похвалы в коммуникативно-деятельностной парадигме общения (на материале английского языка)*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук). Сумской национальный университет, Сумы.

Лещинская, О. (2008). *Представление модальностей сенсорного восприятия в народно-разговорной речи города*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук). Омский государственный университет им. Ф.М. Достоевского, Омск.

Ліфарєва, Н. (2003). *Психологія особистості*. Київ: Центр навчальної літератури.

Мещерякова, Б., Зинченко, В. (Ред.) (2003). *Большой психологический словарь*. Москва: Прайм-Еврознак.

Моїсєєва, Ф. (2004). Моральна оцінка на аксіологічній шкалі. *Вісник Житомирського державного університету. ім. І. Франка. Філологічні науки*, 17, 186–189.

Орлова, Н. (2009). *Языковые средства выражения эмоций: синтаксический аспект*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук). Южный федеральный университет, Ростов-на-Дону.

Прокопович, Ф. (2005). *Філософські твори*. Відтворено з <http://litopys.org.ua/proscop/prosc106.htm>

Серебрякова, Р. (2001). Национальная специфика комплимента и похвалы в русской и английской коммуникативных культурах. *Язык, коммуникация и социальная среда*, 1, 10–15.

Федосюк, М. (1997). Исследование средств речевого воздействия и теория жанров речи. В.Е. Гольдин (Ред.), *Жанры речи* (с. 66–88). Саратов: Колледж.

Хорешко, О. (2005). *Жанровый аспект положительной оценки лица*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук). Саратовский государственный университет им. Н.Г. Чернышевского, Саратов.

Шмелёва, Т. (2007). Жанроведение? Генристика? Генология? К.Ф. Седов (Ред.), *Антология речевых жанров: повседневная коммуникация* (с. 62–67). Москва: Лабиринт.

Drosdowski, Günther (Red.). (2003). *Duden. Deutsches Universalwörterbuch* (5 überarbeitete Auflage). Mannheim-Wien-Zürich: Dudenverlag.

Götz, D., Heansch, G., Wellmann, H. (1998). *Langenscheidts Großwörterbuch*. Berlin: Langenscheidt.

Kuße, H. (2009). Hoch hinaus – Immobilien und Immobilienlob in Moskau. *Zeitschrift für Slawistik*, 54 (1), 75–98.

Zimmermann, A. (1993). *Von der Kunst des Lobens: eine Analyse der Textsprte Laudatio*. München: Ludicium.

Zink, M. (2013). *Die Festrede/Epideiktik und die Preisreden Elfriede Jelineks*. Відновлено з <http://jelinetz2.files.wordpress.com/2013/02/zink.pdf>